

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo 31.08.2018

Innspill til mandat for personvernkommissjon

Forbrukerrådet sender med dette innspill til mandat for personvernkommissjon,. Høringsbrevet sendt 11.07.2018 viser til at personvernkommissjonen ifølge Jeløya-plattformen blant annet skal se på *personvern i justissektoren, og hvordan personvernet kan sikres ved økt bruk av digitale løsninger, herunder rettighetene til brukere av sosiale medier, samt inkludere et særlig oppdrag om å vurdere tilstanden for barns personvern og tiltak for å styrke dette*. For øvrig er mandatet foreløpig åpent.

Forbrukerrådet er opptatt av den enkelte forbrukers personvern i møte med digitale tjenester. At tjenester tilpasses mer til den enkelte, gjør hverdagen enklere og bedre, men det siste årets avsløringer om hvordan personopplysninger har blitt misbrukt, for eksempel i forbindelse med valgkamp i USA, skaper bekymring. Forbrukerrådet erfarer at mange digitale tjenester opererer med brukervilkår og personvernspraksis som bryter med norsk lovverk og med det forbrukere rimelig kan forvente. Vi ser dessuten at den enkelte forbruker stiller svakt i møte med store internasjonale selskaper, og er bekymret for at omfattende innsamling og behandling av personopplysninger kan føre til konsekvenser som for eksempel diskriminering. Den nye personvernloven har trådt i kraft og styrker forbrukernes rettigheter med tanke på personvern, men for å sikre etterlevelse av denne, kreves ressurser, prioritering av tilsyn og oppdaterte strategier.

Ut i fra vår rolle som interesseorganisasjon for forbrukere, har Forbrukerrådet valgt å fokusere på punktet i høringsbrevet om *økt bruk av digitale løsninger*. Herunder har vi valgt å fokusere på fire punkter, derav tre som ikke er direkte omtalt i høringsbrevet, men som vi ber om at presiseres i mandatet til personvernkommissjonen.

Disse er:

1. Rettighetene til brukere av sosiale medier (som omtalt i høringsbrevet)
2. Personvern og sikkerhet i forbrukerprodukter som er koblet på nett (tingenes internett) (nytt punkt)
3. Det offentliges rolle (nytt punkt)
4. Finansielle tjenester (nytt punkt)

1) Rettighetene til brukere av sosiale medier

De mest utbredte sosiale medie-tjenestene i Norge er internasjonale. Selskap som Facebook leverer en rekke tjenester som svært mange er blitt avhengige av som privatpersoner, i arbeidshverdagen og for samfunnsdeltakelse. Flere av de store aktørene har en dessuten forretningsmodell som kan være vanskelig for den enkelte å forstå, der brukere betaler for tjenestene med personopplysninger. Å sikre norske forbrukeres rettigheter i sosiale medier, forutsetter derfor internasjonalt samarbeid og et fokus på forretningsmodellene. Enkelte aktører innen sosiale medier har dessuten blitt svært dominerende, blant annet fordi innsamling av store mengder opplysninger om brukerne er et stort konkurransefortrinn. Derfor henger personvern i sosiale medier tett sammen med konkurransespørsmål.

Derfor vil Forbrukerrådet foreslå følgende inn i mandatet:

- Personvernkommissjonen skal vurdere hvordan norske myndigheter kan bidra til å sikre personvernet til brukere av sosiale medier, sett i lys av gjeldende forretningsmodeller og konkurransesituasjonen.

2) Personvern og sikkerhet i forbrukerprodukter som er koblet på nett (tingenes internett)

Siden forrige personvernkommissjon, har vi sett en utvikling hvor en rekke forbrukerprodukter som tidligere var analoge blir koblet på nett (tingenes internett). Når produkter, fra helseverktøy til leker og husholdningsprodukter, kobles på nett, kan sensorer i hjemmet og på kroppen samle inn svært mye informasjon om oss. Teknologien trenger dessuten store mengder data for å videreutvikles, ofte inkludert personopplysninger. Forbrukerrådet erfarer at utviklingen i tingenes internett får konsekvenser for personvernet og for IT-sikkerhet. Mens IT-sikkerhet for samfunnskritisk infrastruktur og funksjoner ivaretas i en rekke politiske prosesser både i Norge og EU, slik som IKT-sikkerhetsutvalget og lovforslaget om europeisk cybersikkerhet og EU-byrået ENISA (kjent som «EU Cybersecurity Act»),¹ er sikkerhet i forbrukerprodukter mindre prioritert av både norske og europeiske myndigheter. Dette til tross for at svakheter i forbrukerprodukter også kan utfordre samfunnskritisk infrastruktur og nasjonal sikkerhet.² De samme svakhetene kan i tillegg undergrave den enkelte forbrukers personvern og trygghet. Både bransjeaktører og forbrukerorganisasjoner etterspør tiltak på dette området.

Derfor vil Forbrukerrådet foreslå følgende inn i mandatet:

- Personvernkommissjonen skal vurdere personvern og sikkerhetsrisiko knyttet til forbrukerrettede produkter som kobles på nett («tingenes internett») og fremme forslag for å styrke forbrukeres personvern og sikkerhet tilknyttet slike produkter.

¹ <http://europolov.no/rettsakt/eu-byraet-enisa-europeisk-cybersikkerhet/id-10405>

² <https://www.enisa.europa.eu/news/enisa-news/defining-and-securing-the-internet-of-things>

3) **Det offentliges rolle**

Flatene der offentlige virksomheter møter innbyggerne er stadig mer digitale. I tillegg til å selv utvikle digitale tjenester, benytter offentlige virksomheter tjenester utviklet av kommersielle aktører. Det er relevant å diskutere om, og i så fall hvordan, det offentlige bør gå foran som innkjøper og leverandør for å bidra til et marked som fremmer personvernvennlige løsninger.

Derfor vil Forbrukerrådet foreslå følgende inn i mandatet:

- Personvernkommissjonen skal kartlegge dilemmaer omkring det offentliges rolle med tanke på personvern. Dette skal munne ut i retningslinjer og råd for hvordan offentlige virksomheter kan bidra til et marked som fremmer personvernvennlige løsninger.

4) Finansielle tjenester

Fremvekst av nye aktører innenfor finansielle tjenester og introduksjon av nye betalings- og/eller informasjonstjenester kan innebære mer effektive og rimelige tjenester for kundene, men stiller også økte krav om sikring av forbrukernes personopplysninger. Omfanget av digitale betalinger øker raskt på bekostning av kontantbruk, og innebærer at enkeltforbrukeres kjøpsadferd kan kartlegges og informasjon videreselges i mye større utstrekning enn tidligere. Muligheter for å sammenstille ulik finansiell informasjon om enkeltforbrukere har økt betydelig som følge av digitaliseringen, og stiller krav om at slik informasjon ikke misbrukes. Forbrukerne bør ha krav på å få vite hvilken informasjon som samles inn, av hvem og hvordan den brukes.

Derfor vil Forbrukerrådet foreslå følgende tekst inn i mandatet:

- Personvernkommissjonen skal utrede hvordan personvernet til forbrukerne best kan ivaretas innenfor finansielle tjenester i årene fremover, og særlig i lys av de store teknologiske og digitale endringene som er i ferd med å vokse frem.

Forbrukerrådet imøteser en personvernkommissjon som tar inn over seg at digitale løsninger utgjør en stadig større del av vår hverdag. Vi ber om at kommissjonen samler kunnskap og foreslår tiltak for å styrke forbrukernes personvern.

Vennlig hilsen

Forbrukerrådet

Finn Myrstad

Fagdirektør for digitale tjenester